Kommunala vetot landbaserad vindkraft 2020–2023

På uppdrag av Svensk Vindenergi

Henrik Westander, Jessica Henryson och Wanja Kaufmann, mars 2024
Westander Klimat och Energi

Innehållsförteckning

Sammanfattning **3**

1. Historik vetot och antalet stoppade TWh **4**

1.1 Helhetsbild över ansökningar 4

1.2 Ansökningar och tidigare fas, räknat i TWh 4

2. Metod **5**

3. Samtliga projekt och verk – hela perioden **6**

3.1 Projekt och verk 6

4. Samtliga projekt och verk – fördelat på år **7**

4.1 Endast ansökningar och verk 7

4.2 Samtliga aktuella projekt och verk 9

5. Samtliga projekt och verk per elområde **12**

Sammanfattning

- Kommunernas veto har stoppat 1 548 verk i avgjorda landbaserade ansökningar som beslutats i första instans sedan 2014, samt minst 834 verk före samråd och i samrådsfas 2020 till 2023. **Minst 2 382 verk har stoppats av vetot**. Vi uppskattar att 1 322 av verken hade fått slutligt tillstånd om det inte varit för vetot. Om verken i genomsnitt hade producerat 20 GWh om året, har det kommunala vetot **stoppat drygt 26 TWh** från att realiseras.

- Westander Klimat och Energi har på uppdrag av Svensk Vindenergi upprättat en statistisk kartläggning av hur det kommunala vetot använts **perioden 2020 till 2023**, och utöver ansökta verk **också inkluderat vindkraftsprojekt före samråd och i samrådsfas**.

- **Sammantaget** stoppades 67 av 101 (66 procent) av de aktuella projekten och 1 258 av 1 754 (72 procent) av vindkraftverken av det kommunala vetot under perioden **2020 till 2023**.

    - Under 2020 var det 9 av 19 aktuella projekt som stoppades av kommunala vetot, varav 1 före samråd, 1 efter inlett samråd och 7 efter inlämnad ansökan. **47 procent av projekten och 46 procent av verken drabbades av det kommunala vetot.**

    - Under 2021 var det 36 av 47 aktuella projekt som stoppades av kommunala vetot, varav 6 före samråd, 17 efter inlett samråd och 13 efter inlämnad ansökan. **77 procent av projekten och 78 procent av verken drabbades av det kommunala vetot.**

    - Under 2022 var det 15 av 21 aktuella projekt som stoppades av kommunala vetot, varav 5 före samråd, 2 efter inlett samråd och 8 efter inlämnad ansökan. **71 procent av projekten och 75 procent av verken drabbades av det kommunala vetot.**

    - Under 2023 var det 7 av 14 aktuella projekt som stoppades av kommunala vetot, varav 1 före samråd, 1 efter inlett samråd och 5 efter inlämnad ansökan. **50 procent av projekten och 66 procent av verken drabbades av det kommunala vetot.**

- Kommunerna i **södra Sverige** (Elområde 3 och 4) stoppade en större andel och fler projekt och verk än kommunerna i **norra Sverige** (Elområde 1 och 2) perioden **2020 till 2023**.

    - I södra Sverige stoppades 47 av 65 **projekt**, motsvarande 72 procent. I norra Sverige stoppades 20 av 36 projekt, motsvarande 56 procent.

    - I södra Sverige stoppades 795 av 923 **verk**, motsvarande 86 procent. I norra Sverige stoppades 463 av 831 verk, motsvarande 56 procent.

- Under hela perioden **2020 till 2023** tog kommuner ställning till 67 ***ansökningar***, varav 34 tillstyrktes och 33 avstyrktes, samt 920 verk, varav 496 tillstyrktes och 424 avstyrktes. **49 procent av ansökningarna och 45 procent av verken avstyrktes.**

    - 2020 tog kommuner ställning till 17 ansökningar, varav 10 tillstyrktes och 7 avstyrktes. 41 procent av ansökningarna och 42 procent av verken avstyrktes av kommunerna.

    - 2021 tog kommuner ställning till 24 ansökningar, varav 11 tillstyrktes och 13 avstyrktes. 54 procent av ansökningarna och 49 procent av verken avstyrktes av kommunerna.

    - 2022 tog kommuner ställning till 14 ansökningar, varav 6 tillstyrktes och 8 avstyrktes. 57 procent av ansökningarna och 48 procent av verken avstyrktes av kommunerna.

    - 2023 tog kommuner ställning till 12 ansökningar, varav 7 tillstyrktes och 5 avstyrktes. 42 procent av ansökningarna och 42 procent av verken avstyrktes av kommunerna.

1. Historik vetot och antalet stoppade TWh

1.1 Helhetsbild över ansökningar

I Westanders senast uppdaterade statistikrapport till Svensk Vindenergi, som täcker perioden 2014 till utgången av 2023, framgick att 1 548 av totalt 7 035 ansökta och avgjorda verk (22 procent) inte har fått tillstånd på grund av vetot.

Av 318 avgjorda ansökningar var det 96 (30 procent) som påverkades negativt av vetot antingen genom att ansökan avslogs, återkallades eller reducerades avseende antalet verk.

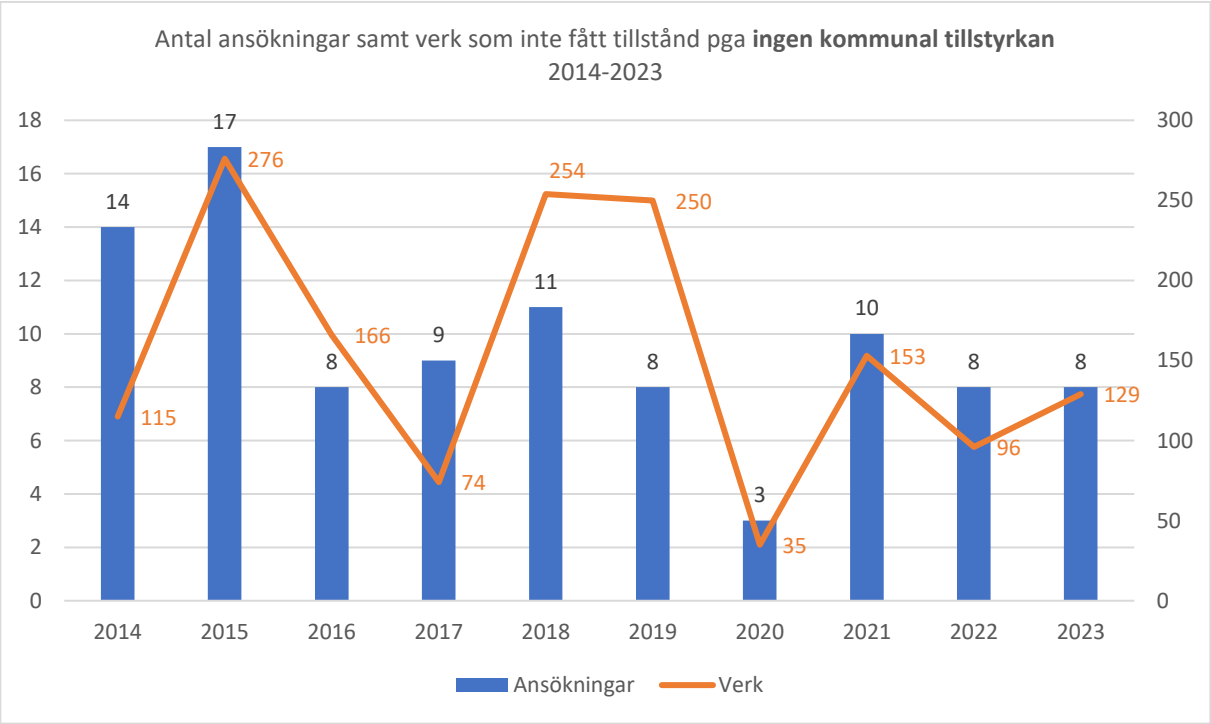

1.2 Ansökningar och tidigare fas, räknat i TWh

Det går inte att veta hur stor andel av de verk som stoppats av det kommunala vetot som skulle ha beviljats slutligt tillstånd. Men vi har tidigare, med stöd av statistik, beräknat att 63 procent av de ansökta verken skulle ha beviljats i miljöprövningen om de inte hade stoppats av vetot.

Det motsvarar 975 av de 1 548 ansökta verk som stoppades under perioden 2014 till 2023. Om den genomsnittliga årsproduktionen för de 975 verken hade varit 20 GWh och om alla hade byggts så stoppade vetot **drygt 19 TWh under perioden 2014-2023**.

Därutöver har vetot, som redovisas i denna rapport, också stoppat minst 834 verk **före samråd** (302) och under eller **efter samråd** (532) under perioden 2020 till 2023. Vi bedömer att två tredjedelar av dessa verk hade lett till ansökningar, vilket motsvarar 550 verk och att 63 procent av de ansökta verken hade fått slutligt tillstånd, det vill säga 347 verk. Om den genomsnittliga årsproduktionen för de 374 verken hade varit 20 GWh och om alla hade byggts så stoppade vetot ytterligare **7 TWh under perioden 2014-2023**.

I så fall har vetot **stoppat 26 TWh** landbaserad vindkraft, vilket kan jämföras med att vindkraften år 2023 producerade 34,5 TWh.

2. Metod

Kommunerna kan stoppa ett vindkraftsprojekt i tre olika skeden, efter ansökan lämnats in, i det formella avgränsningssamrådet eller i tidig dialog inför samrådet.

Kommunerna tar slutlig ställning till ett projekt efter ansökan lämnats in (eller efter den kungjorts, det varierar), då kommunen ombeds av miljöprövningsdelegationen att yttra sig.

Westander Klimat och Energi har i denna rapport granskat samtliga *ansökningar* om landbaserad vindkraft där kommunen under perioden 2020 till 2023 har fattat beslut om att tillstyrka eller avstyrka ett vindkraftsprojekt. Notera att granskningen baseras på *tidpunkten för kommunens beslut*, inte tidpunkten för när ärendet avgjordes i tillståndsprocessen. Det betyder att vi också inkluderat vissa kommunala beslut där projekten ännu inte hade slutligt avslagits.

Vi har också granskat samtliga projekt i *avgränsningssamråd*, som har beställts ut via länsstyrelserna, och undersökt hur kommunerna ställt sig i detta skede av processen. Om majoriteten i kommunfullmäktige ställt sig negativ till projektet och det, av det skälet, inte följts av en ansökan, så har vi inkluderat detta i kartläggningen.

Vi har slutligen granskat projekt *i tidig dialog* som ännu inte lett till samråd. Vi har i huvudsak utgått från rapportering i medierna och på projektörernas hemsidor. Denna kartläggning är inte fullständig, eftersom projektörer kan ha dragit tillbaka sina projekt efter negativ respons från ledande kommunpolitiker, utan att detta redovisats i media eller av projektörerna. Vi kan också ha missat enstaka projekt som det rapporterats om i medierna under 2020. Vår granskning har varit mer heltäckande under perioden 2021 till 2023 än vad den var under 2020.

I det följande används ordet ”veto” även för negativa besked i de tidiga skedena.

Notera att vi inte inkluderat veto i tidigare skeden än ansökningsfas för perioden 2014 till 2019.

3. Samtliga projekt och verk – hela perioden

3.1 Projekt och verk

När man, utöver ansökningar, också inkluderar vetobesked i anslutning till samråd och i tidig dialog blir statistiken denna:

- Under hela perioden 2020-2023 var det 67 av 101 (66 procent) av de aktuella projekten som stoppades av kommunala vetot, varav 13 före samråd, 21 efter inlett samråd och 33 efter inlämnad ansökan. 1 258 av 1 754 (72 procent) av verken stoppades av det kommunala vetot.

Detta illustreras i nedan två diagram.

Antal projekt och verk, totalt

Antal projekt och verk som stoppades i olika faser

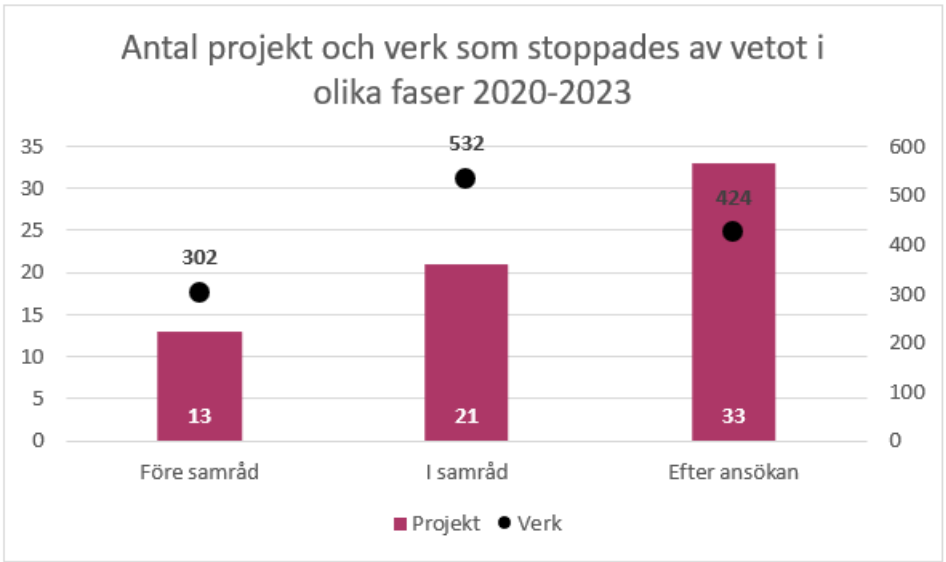

4. Samtliga projekt och verk – fördelat på år

4.1 Endast ansökningar och verk

Det har stor relevans när i projektutvecklingen ett projekt stoppas av kommunerna. I en tidig fas har projektören inte satsat lika mycket resurser som efter ansökan har lämnats in. Därför finns det skäl att göra en separat redovisning av kommunernas beslut när det gäller inlämnade ansökningar.

Nu visar vår nya kartläggning (som avser tidpunkten för beslutet och också inkluderar ansökningar där avslaget ännu inte vunnit laga kraft):

- Under hela perioden 2020 till 2023 tog kommuner ställning till 67 ansökningar, varav 34 tillstyrktes och 33 avstyrktes, samt 920 verk varav 496 tillstyrktes och 424 avstyrktes. 49 procent av ansökningarna och 45 procent av verken avstyrktes.
    - Under 2020 tog kommuner ställning till 17 ansökningar, varav 10 tillstyrktes och 7 avstyrktes. 41 procent av ansökningarna och 42 procent av verken avstyrktes av kommunerna.
    - Under 2021 tog kommuner ställning till 24 ansökningar, varav 11 tillstyrktes och 13 avstyrktes. 54 procent av ansökningarna och 49 procent av verken avstyrktes av kommunerna.
    - Under 2022 tog kommuner ställning till 14 ansökningar, varav 6 tillstyrktes och 8 avstyrktes. 57 procent av ansökningarna och 48 procent av verken avstyrktes av kommunerna.
    - Under 2023 tog kommuner ställning till 12 ansökningar, varav 7 tillstyrktes och 5 avstyrktes. 42 procent av ansökningarna och 42 procent av verken avstyrktes av kommunerna.

Detta illustreras i nedan fyra diagram.

Antal ansökningar

Andel ansökningar

Antal verk

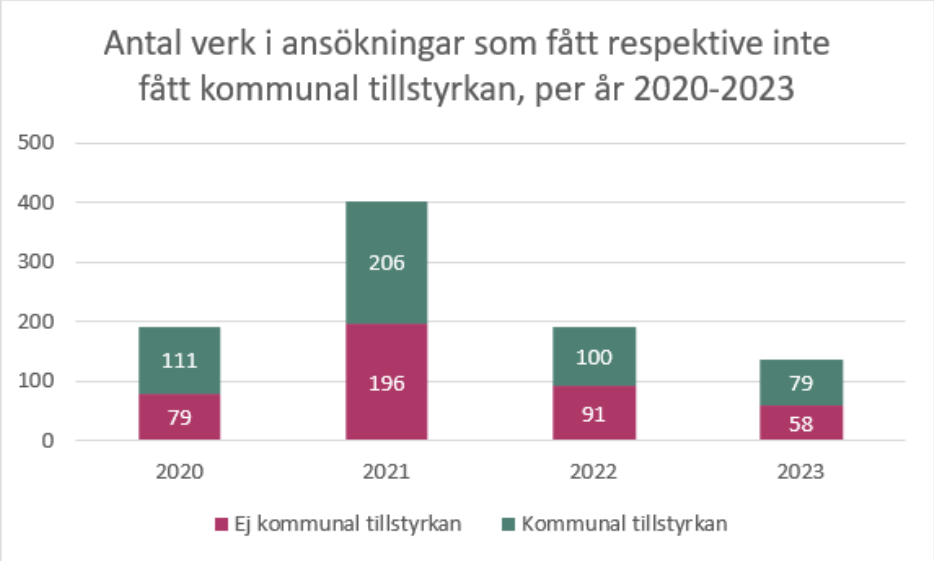

Andel verk

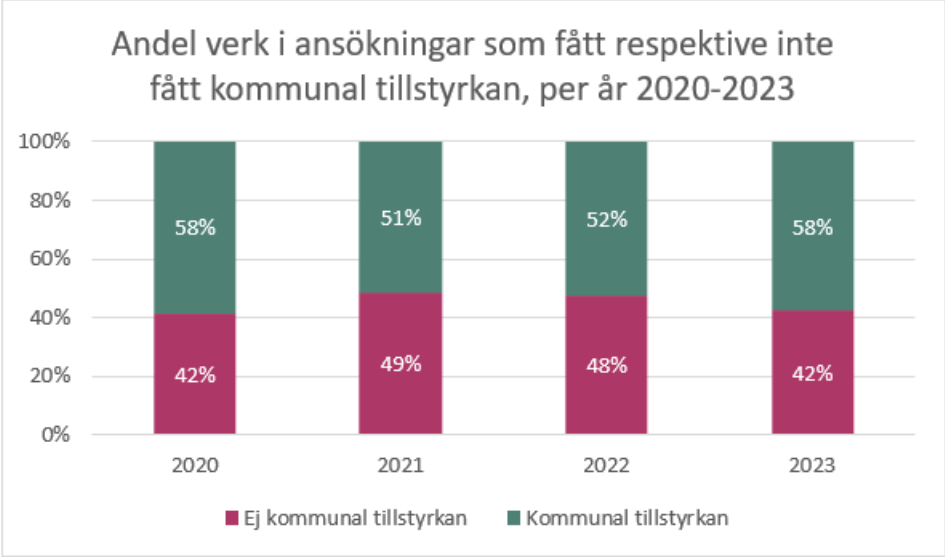

4.2 Samtliga aktuella projekt och verk

När man, utöver ansökningar, också inkluderar vetobesked anslutning till samråd och i tidig dialog som följts av att projektet stoppats, blir statistiken denna:

- Under 2020 var det 9 av 19 aktuella projekt som stoppades av kommunala vetot, varav 1 före samråd, 1 efter inlett samråd och 7 efter inlämnad ansökan. 47 procent av projekten och 46 procent av verken stoppades av det kommunala vetot.

- Under 2021 var det 36 av 47 aktuella projekt som stoppades av kommunala vetot, varav 6 före samråd, 17 efter inlett samråd och 13 efter inlämnad ansökan. 77 procent av projekten och 78 procent av verken stoppades av det kommunala vetot.

- Under 2022 var det 15 av 21 aktuella projekt som stoppades av kommunala vetot, varav 5 före samråd, 2 efter inlett samråd och 8 efter inlämnad ansökan. 71 procent av projekten och 75 procent av verken stoppades av det kommunala vetot.

-
- Under 2023 var det 7 av 14 aktuella projekt som stoppades av kommunala vetot, varav 1 före samråd, 1 efter inlett samråd och 5 efter inlämnad ansökan. 50 procent av projekten och 66 procent av verken stoppades av det kommunala vetot.

Detta illustreras i nedanstående diagram.

Antal projekt

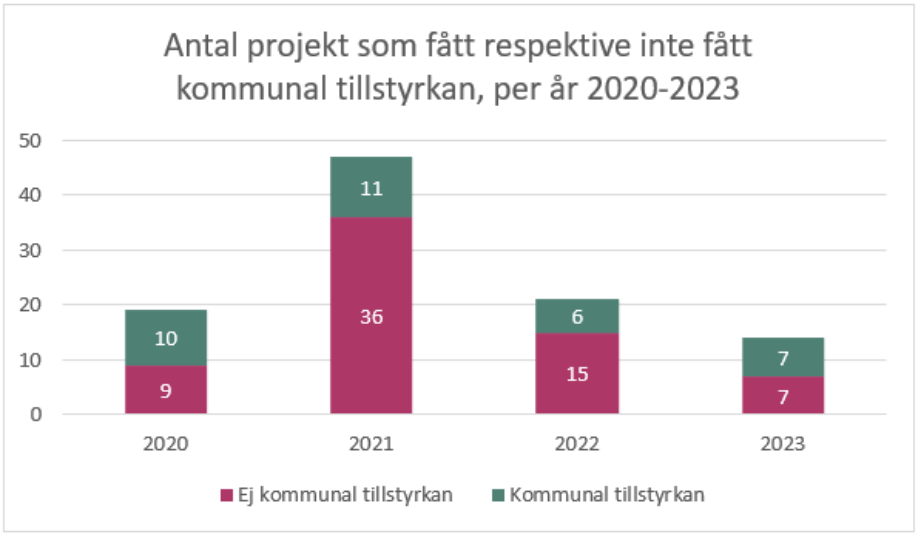

Antal verk

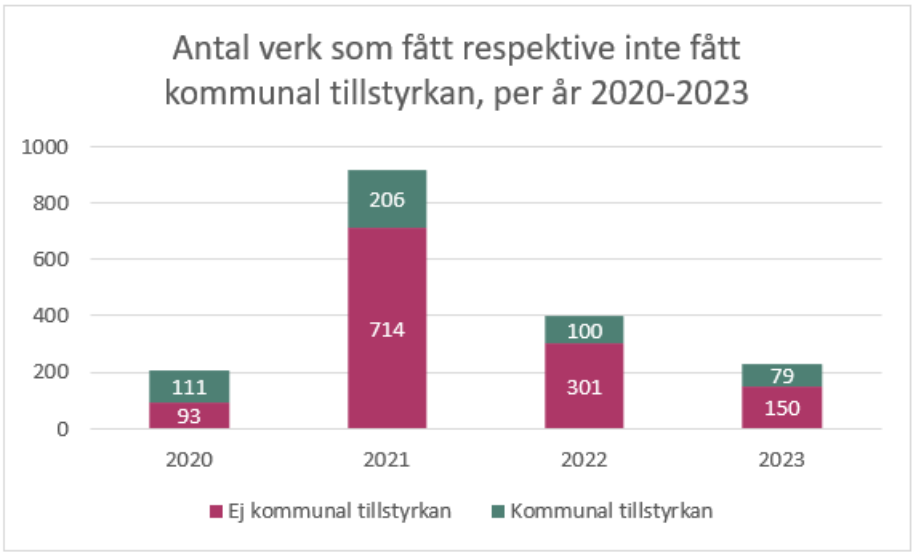

Andel projekt

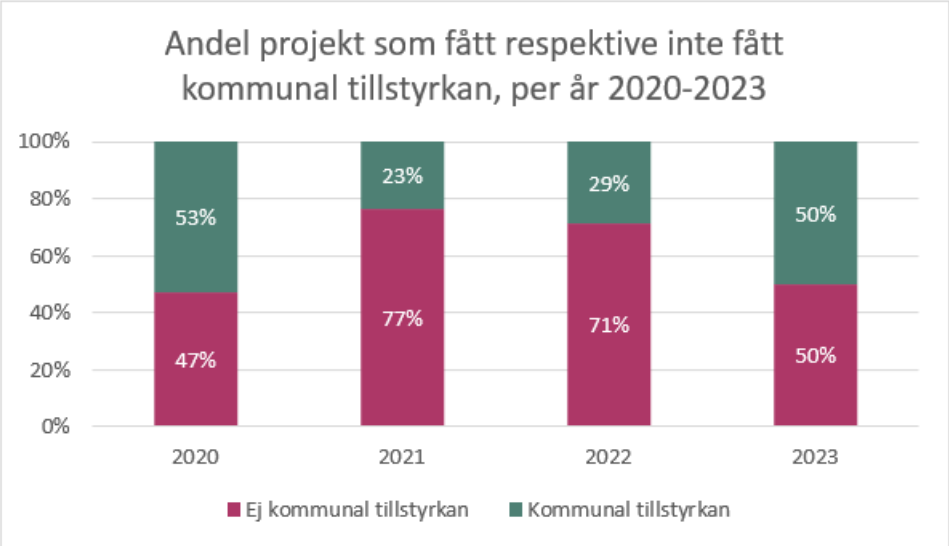

Andel verk

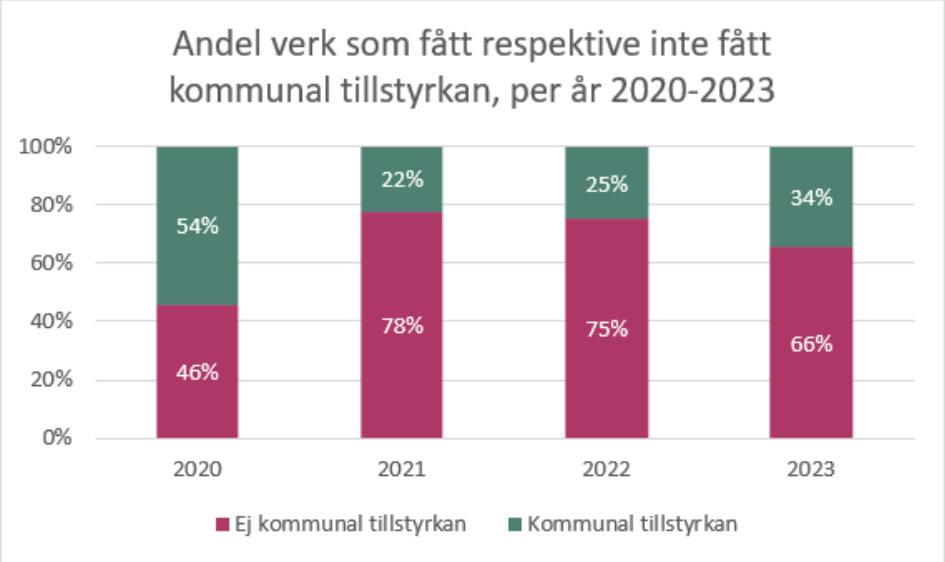

Antal stoppade projekt i olika faser

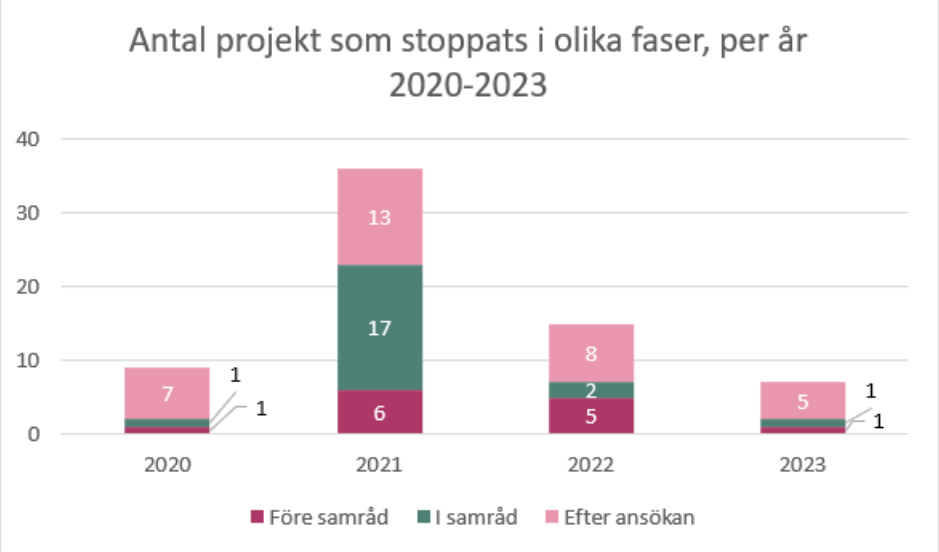

Andel stoppade projekt i olika faser

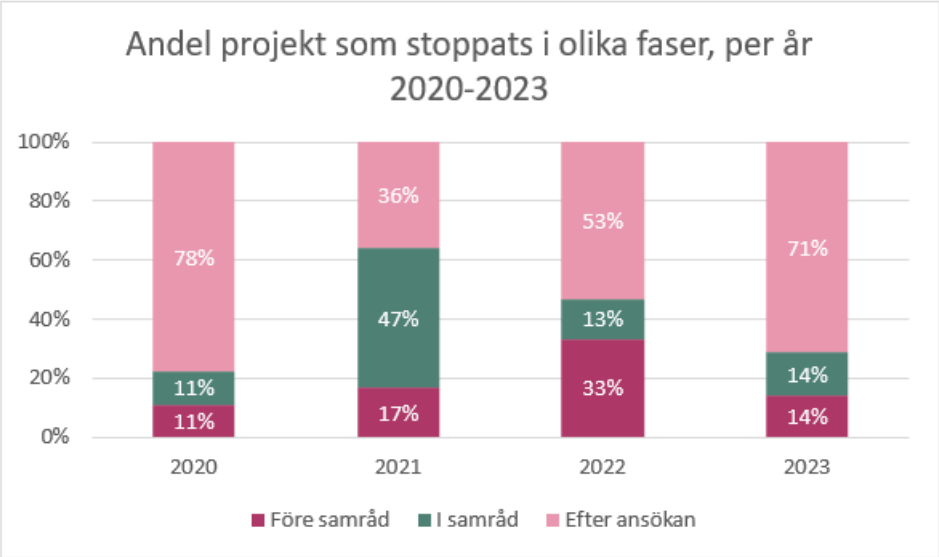

Antal stoppade verk i olika faser

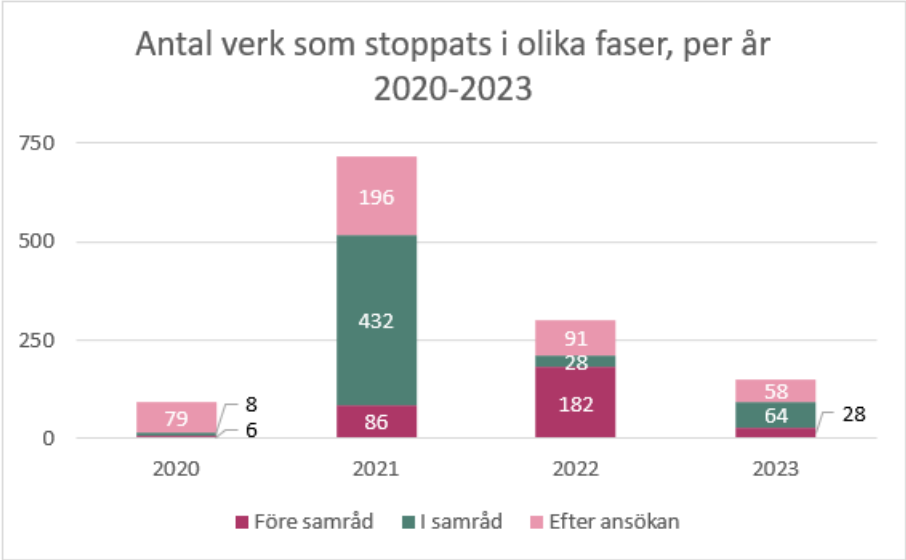

Andel stoppade verk i olika faser

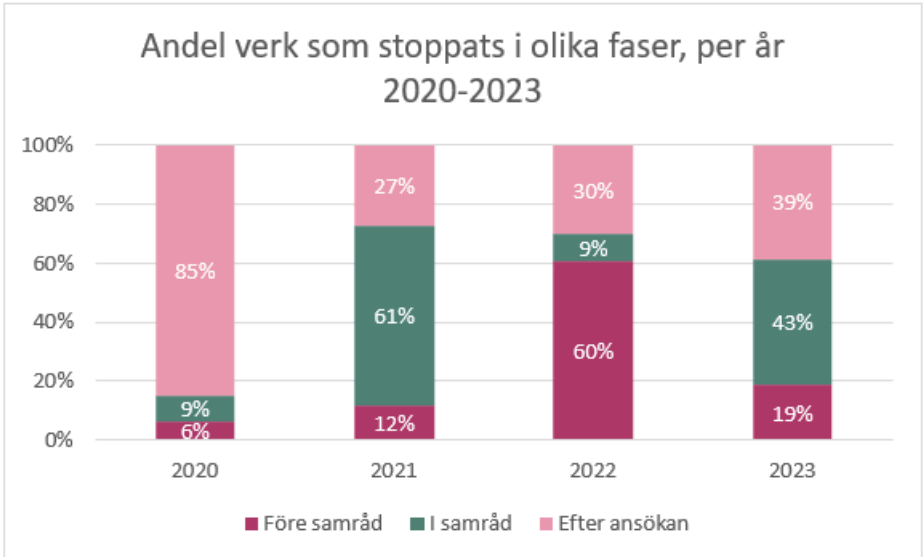

5. Samtliga projekt och verk per elområde

Vi har nedan fördelat projekten och verken som stoppats av vetot i någon av de tre faserna utifrån vilka elområden projekten befinner sig i:

- Sammantaget stoppades 101 *projekt* av det kommunala vetot under perioden 2020 och 2023. I södra Sverige (Elområde 3 och 4) stoppades 47 av 65 projekt, motsvarande 72 procent. I norra Sverige (Elområde 1 och 2) stoppades 20 av 36 projekt, motsvarande 56 procent.

- Sammantaget stoppades 1 258 *verk* av det kommunala vetot under perioden 2020 och 2023. I södra Sverige (Elområde 3 och 4) stoppades 795 av 923 verk, motsvarande 86 procent. I norra Sverige (Elområde 1 och 2) stoppades 463 av 831 verk, motsvarande 56 procent.

Detta illustreras i nedanstående diagram och tabell.

Antal och andel projekt

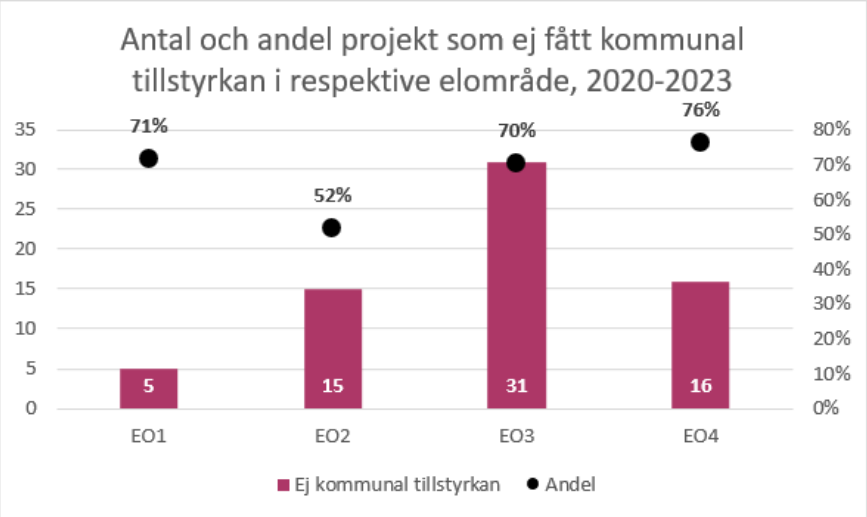

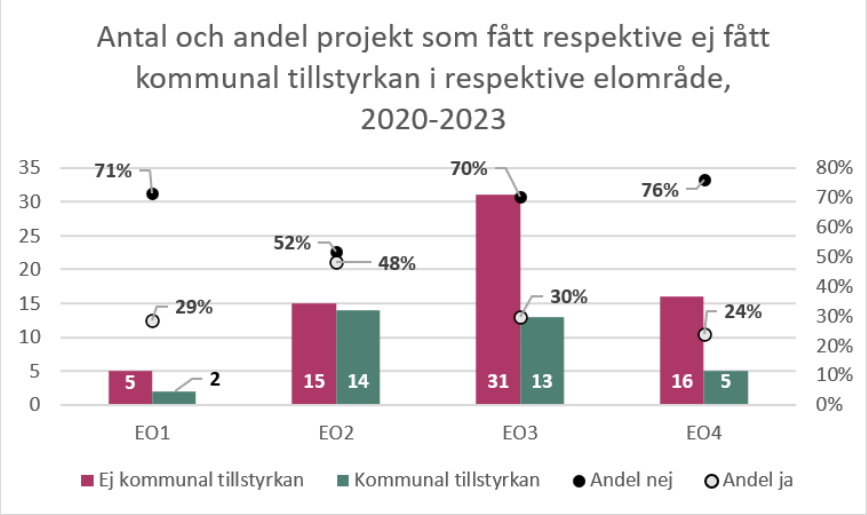

Antal och andel verk

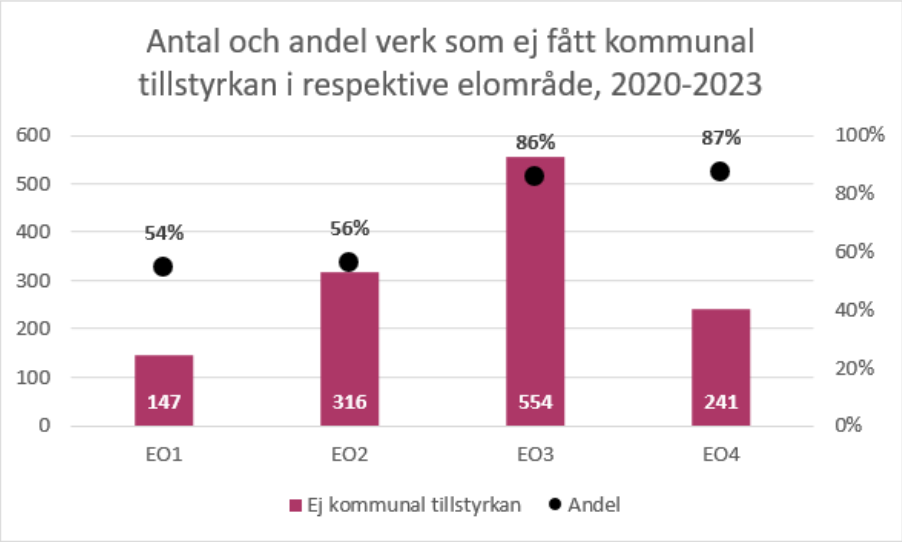

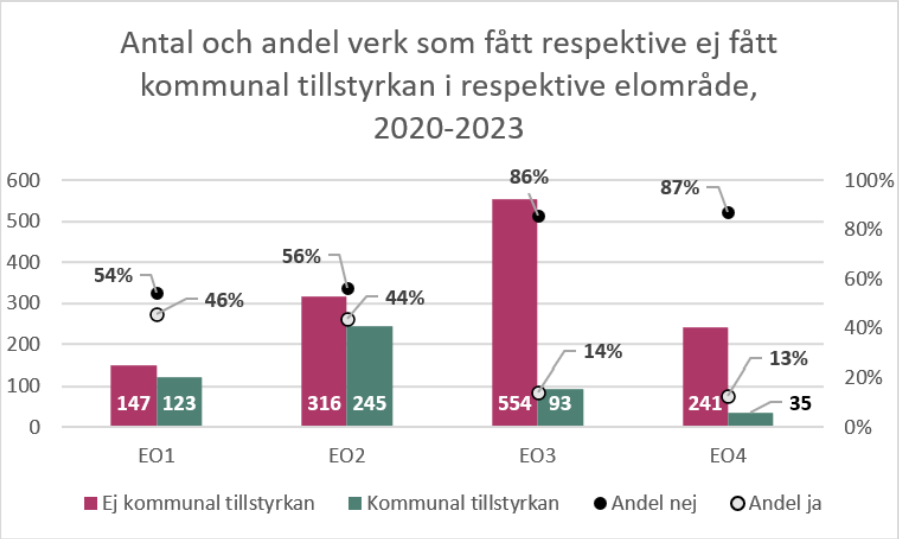

Det är också möjligt att fördela projektstatistiken på samtliga fyra elområden.

Elområde – projekt			
Samlat 2020-2022	Ej kommunal tillstyrkan	Kommunal tillstyrkan	Summa
EO1	5	2	*7*
EO2	15	14	*29*
EO3	31	13	*44*
EO4	16	5	*21*
Summa	*67*	*34*	*101*
Elområde – verk			
EO1	147	123	*270*
EO2	316	245	*561*
EO3	554	93	*647*
EO4	241	35	*276*
Summa	*1258*	*496*	*1754*